

עין משפט
גזר מצוה

פו א ב מיי פ"ה מהל' מעשר הל' ט סמג עשין קלה טוש"ע י"ד ס"י שלא סעיף ק:
פח ג מיי פ"ב מהל' שכירות הלכה ז:
פב ד ה מיי שם הל' ו סמג עשין לא טוש"ע ח"מ ס"י של סעיף ה:
צ ו מיי פ"ג מהלכות מעשר הל' יד סמג עשין קלה טוש"ע י"ד ס"י שלא סעיף פו:

צב:

עץ מנת שיאבץ בני בשכרי. פי' בקונט' שיאכל בנו עם האב בשכר פעולת האב וקשה דמאי פריך בנו אמאי חייב הא ודאי מקח גמור הוא ומאי קאמר נמי דמיחוי כמקח אלא נראה בשכרו היינו תחתיו ואינטריך להתנות שיאכל הבן כמו שירצה אפילו יאכל יותר מן האב והא דפריך ואי אמרת משלו הוא אוכל אמאי חייב היינו אמאי חייב בכל מה שיאכל דהא לא הוה לו לחייבו אלא במה שאוכל יותר מן האב:

הבי גרסינן בספרים שלנו **אלא אי אמרת** משל שמים הוא **אובץ**

אמאי פודה ומאבץ איסורא **לא** זבי **ליה** בר'. אבל אי משלו הוא אוכל אחי שפיר שהרי הוא כאלו התנה עמו מעיקרא כדפרישית לעיל ומשני משום דמיחוי כמקח טעות ור"ח פי' אמאי פודה ומאבץ יאכלו בלא פדייה כיון דמשל שמים אוכל ומשני איסורא לא זכי ליה רחמנא ולגירסא זו קשה דאכתי הוה ליה למיפרך אמאי אוכלין כלל דהכי פריך בסמוך גבי נתפרסו עגוליו והוה ליה לשנויי משום דמיחוי כמקח טעות כדמשני בסמוך:
א"ה גדולים נמי. אל"כ צ"ב במעלה להן מוונות ומשל שמים הוא אוכל אחי שפיר דקוץ צגדולים דכיון דזן אותם מחלי בלב שלם אלא אי אמרת בשאין מעלה להן מוונות אמאי קוץ לגדולים דאין מתרצין בלב שלם כיון שאינו זן אותם אלא מיראה הן עושין ואנוסים הן ומשני גדולים אפילו כשאין זן מחלי בלב שלם:
במאי לאו אידי ואידי במעלה דהן מוונות. אע"ג דשפיר אוקי כבר מתני' באין מעלה להן מוונות השתא דליתני בריתא דלריכיס לאוקמה במעלה להן מוונות סבירא ליה לאוקמה מתני' דומיא דברייתא:
במאי אוקימתא. לצרייתא במעלה להן מוונות קטנים נמי ניקוז מהדר נמי אמאי דמוקי מעיקרא אידי ואידי במעלה כו' דצין מעיקרא וצין השתא מוקמת ברייתא במעלה להן מוונות:
לא זבי **ליה רחמנא**. לאו דוקא נקט רחמנא דמדרבנן הוה מציאת קטן ושכרו לאציו אלא כלומר לא זכו ליה רבנן וריצין גרים לא זכו ליה רבנן אי נמי נקט רחמנא משום דכו דמן המורה מעשה ידיה שלו וצ"ע לא זכי ליה רחמנא:

[[]^{דכוותיה}[]]

אבל לא ע"י בנו ובתו הקטנים וקוצץ ע"י עבדו ושפחתו הכנענים בין גדולים ובין קטנים מאי לאו אידי ואידי במעלה להן מוונות ובהא קא מיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל לא דכ"ע משלו הוא אוכל ולא קשיא כאן בשאין מעלה להן מוונות ובריתא במעלה להן מוונות במאי אוקימתא במעלה להן מוונות אי הכי קטנים נמי נקוץ להו צערייהו רבנו ובתו הקטנים לא זכי ליה רחמנא במאי אוקימתא למתני' בשאין מעלה להן מוונות הניחא

אינו קוץ. ע"י עבדיו הקטנים דאין לפועל קטן זכות אלא כשנותן לתוך פיו: אלא אי אמרת משלו הוא אוכל דתוספת שר הוא: אמאי אינו קוץ. כי היכי דאגרייהו ידיה אכילתן נמי ידיה: שאין מעלה להן מוונות. ואף שכרן אינו שלו. וקא סלקא דעתך אין הרב יכול לומר לעבד עשה עמי ואיני זקן ופלוגתא היא במסכת געין (דף יב.). ובהמתו משום לאו דחסימה שאפילו הוא עלמא דש דישא שלו אינו ראשי לחסמה: והסני ר' אושעיא קוץ אדם על ידי עלמו ועל ידי אשתו אבל לא על ידי כהמתו. משום חסימה: וקוץ על ידי בניו הגדולים. אבל לא הקטנים: וקוץ על ידי שפחתו ועבדו וכו'. קשיא עבדים קטנים אעבדים קטנים דמתני': אידי ואידי מתני' וברייתא: דמר סבר. משל שמים הוא אוכל. הלכך לית להו למרייהו זכייה באכילתן דאפילו שלהן אינה עד שיתננה לפיהן: אי הכי. בנו ובתו נמי נקוז להו: במאי אוקימסא וכו'. ולעולם משלו הוא אוכל ומשום דאינו מעלה קאמר לא יקוץ:

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

הרי זה אוכל ופטור. דכיון דעומדות לקזות לא נגמרה מלאתכתן:
אני וצני. שאינו נשכר לבעל הבית: או ע"מ שיאכל בני בשכרי. שקללם לי: הוא אוכל ופטור. שהמורה זיכתה לו כלקט שכחה ופאה שפטורין מן המעשר: ובנו אוכל וחייב. במעשר דהוה ליה כלוקח מקח שלא נגמרה מלאתכו:

ואי אמרת משלו הוא אוכל ושכרו הוא ואפילו הכי פטריה רחמנא מכנפשא^(א) דדרשנין ליה^(ב) מה נפשך אוכל ופטור אף פועל אוכל ופטור:
בנו אמאי חייב. הא בשכר אציו הוא אוכל כאציו: משום דמיחוי כי מקח. הואיל ואתני. אבל אכילה ידיה דאינו בתנאי אע"ג דבשכר הוא לא דמיא למקח: הרי אלו לא יאכלו. דבעי חומה דגמר קודש קודש ממעשר ובתחילה על מנת כן נשכרו לו: ואם לא הודיען. מתחילה לעשות עמו בנטע רבעי פודה ומאבץין: כמקח טעות. ואילמלי הודיען לא היו נשכרים לו: נתפרסו עגוליו. קציעות שדרסן צעגולין ונגמרה מלאתכתן למעשר ונפלו ונתפרסו וצריך לחזור ולדרסן: הרי אלו לא יאכלו. דאין פועל אוכל צדדו שנגמרה מלאתכו למעשר רחמנא לעיל (דף פט.). יאל הבדל בתמרים וכו': נתפסחו חציוסיו. שניטלו מגופותיהם ושכרו לסותמן: הרי אלו לא יאכלו. דנגמרה מלאתכתן למעשר: ואם לא הודיען. לקמן פריך גבי חציות מאי אודעינהו צעי: בשלמא נתפרסו עגוליו אינא מקח טעות. שכשאומר להן תחילה השתכרו לי לדרוס צעגולין סבורים היו שזו תחלת דריסתן ועדיין לא נגמרה מלאתכתן: מידע ידעי דאינוביל למעשר. דמשייר לבור הוי יין למעשר: שנפסחו חציוסיו לבור. שנשפכו לבור וסבורין היו שלא הוילאוהו משם משייר מן הבג לתוכו: והסניא יין משייר לבור. הוי גמרו למעשר והרי ירד: משקיפה. משקיפאו החרגנים על פי הבור כשמתחיל להיות מוסס ונוטלין הזגין ומשליכן: דאמרו ליה לא הוינא ידעין. דמקיפ: אינובי לנו לאסוקי כו'. משאמרתי לכם שאני שוכר אתכם למשכו מן הבור וכיון דלא אסוק אלדעתייכו סבור קוצול: הוא דנגיד. המושכו מן הבור: משיטלה בחציות. משנתן בחציות והוא מוסס ורמיחתו עולה ומקלַת שמרין קופאין למעלה וקודם שיגופו אותן חציות שולין אותן רמיחות ומשליכן: דמשלי. כבר נישולו רמיחותיו ממנו לחוץ: דשריק. הסותמו במגופות: קולץ. ליטול מעות ולא יאכל: על ידי עלמו. בשביל עלמו: מפני שיש בהן דעס. וידעי וקא מחלי: במעלה להן מוונות. ושכר פעולתן שלו: אי אמרת משל שמים הוא אוכל משום הכי

מסורת הש"ס

(א) [לקמן גכ.], (ב) רש"ל לא גרס וכו"ח רק להו רחמנא הכא נמי [ע"ש], (ג) ע"ז נו., (ד) [שם], (ה) לקמן גכ., (ו) [דברים כג.], (ז) [לעיל פז.],

מוסף רש"י

משיקפה. הוי גמר מלאכה לעינן מעשר ליחסר בו שחיית ארעי. משקיפה לשון קץ כמו קפא תהומא דמסכת סוכה (נג.) שלפין החרגנים על היין כשהוא נח צבור (ע"ז יג.). בדבי ר' הושעיא. במתני' דבי ר' הושעיא (סו.).